

**THE IMPORTANCE OF ACADEMIC WRITING
AND ACADEMIC WRITING IN GRADUATE
EDUCATION TERM**

Lisansüstü Eğitimde Akademik Yazma ve Önemi

Mehmet Ali BAHAR¹

Abstract

An important indicator of specialization in a discipline of science is publication. Publications should be prepared and published in accordance with the academic writing principles. Usually knowledge and skills of academic writing are improved in term of graduate (master and doctorate level) education. In recent years, the observed increase in number of graduate students has converted academic writing to an interested issue for more people. A large part of graduate students consists of young people and it is considered that academic writing a topic of mother tongue education for youth. Academic writing skills, academic writing process, academic text and discourse come into question and, activities of writing education come to the fore with regarding academic writing as a discipline of mother tongue education. Young people who are graduate students encounter a lot of problem about academic writing when they are preparing their thesis proposals, dissertations, letters, and papers. A problem of graduate students is the lack of Turkish publications which explain that academic writing's basic dimensions, still and format. This study aims to contribute to development of young researchers' academic writing knowledge. In this study basic characteristic and various dimensions of academic writing are explained, and presented some example of discourse that are usually acceptable to researchers.

Key words: *Youth, academic writing principles, etc.*

Özet

Bir bilim dalında uzmanlaşmanın göstergeleri arasında bilimsel yayınlar önemli bir yer tutar. Bu yayınların öncelikle akademik yazma ilkelerine uygun olarak hazırlanması ve yayımlanması gerekir. Akademik yazmayla ilgili bilgi ve beceriler ise genellikle lisansüstü eğitim döneminde geliştirilir. Son yıllarda lisansüstü öğrenim gören bireylerin sayısında gözlenen artış, akademik yazmayı günden güne daha fazla kişiyi ilgilendiren bir konu hâline getirmektedir. Lisansüstü öğrenim görenlerin büyük bir kısmı gençlerden oluşmakta ve akademik yazma bu açıdan bakıldığında gençliğe ana dili eğitiminin çalışma alanlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Akademik yazmanın ana dili eğitimi alanlarından biri olarak ele alınmasıyla akademik yazma becerisi; akademik yazmanın süreçleri, metin ve anlatım özellikleri gündeme gelir ve yazma eğitimi kapsamında gerçekleştirilecek iş ve işlemler ön plana çıkar. Lisansüstü öğrenim gören gençler, tez önerilerini, tezlerini; bildiri ve makalelerini hazırlarken akademik yazma açısından birbirinden farklı birçok nedenden kaynaklanan sorunlarla karşılaşmaktadır. Gençlerin akademik yazma konusunda yaşadıkları sorunlardan biri de akademik yazmayı ana hatlarıyla ortaya koyan, akademik üslup ve şeklin belirgin özelliklerini açıklayan Türkçe yayınların azlığıdır. Bu çalışmada lisansüstü eğitim almakta olan genç araştırmacıların akademik yazmayla ilgili bilgilerini geliştirmelerine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda akademik yazmanın temel özellikleri ve farklı boyutları açıklanmış, araştırmacılar tarafından genel kabul gören birtakım ifade örneklerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Gençlik, akademik yazma kuralları, etik.*

¹ Arş. Gör. Gazi Üniversitesi, e-posta: mehmetalibahar@outlook.com

Giriş

Gençlik ve Lisansüstü Eğitim

Bireylerin bir bilim dalında uzmanlaşmaları, örgün eğitimin son aşamasını oluşturan lisansüstü programlarından birinde başarılı olmalarıyla sağlanır.

Son yıllarda lisansüstü eğitime olan talepte ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Lisansüstü eğitim görmek üzere kayıt yaptıran öğrenci sayısı 2002-2003 eğitim öğretim yılında 41630 iken bu rakam, 2012-2013'te 91323'e yükselmiştir.² Türkiye İstatistik Kurumunun nüfusla ilgili yaptığı çalışmalardan 2007 yılı ve daha sonrasına ait bilgilere ulaşılabilmektedir. Buna göre ülkemizin 2007'de 70.586.256 olan nüfusu, her yıl artış göstererek 2012'de 75.627.384'e çıkmıştır.³ Aynı verilerden nüfus artışına koşut bir şekilde genç nüfus sayısında da bu dönemde düzenli bir artış olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, lisansüstü eğitim alanında gerçekleştirilecek çalışmaların toplumsal açıdan etki alanı büyüklüğünü yansıtmaktadır.

Genç nüfus ve lisansüstü eğitim incelenirken, öncelikle kime veya kimlere "genç" denildiğini açıklamakta yarar vardır.

"Genç" kelimesi, Türkçe Sözlük'te "1. Yaşı ilerlememiş olan. 2.Gençlikteki özelliklerini koruyan, dinç. 3. Zihin bakımından yeterince gelişmemiş, toy." [TDK, 2009: 745] şeklinde tanımlanmaktadır. Aynı kelimeye, Divan-ü Lügat-it Türk'te de karşılıklı ve verilen örneklerde bu kelime "Çocuk." (Kaşgarlı Mahmut, TDK: 2006'da I. Cilt: 169 ve 278, II. Cilt: 270, 304 ve 307, III. Cilt: 270 ve 438) anlamında kullanılır. Şemsettin Sami'ye ait Kamus-u Türki'de ise aynı kelime "Taze, yaşlı olmayan, şâb, civan." [TDK, 2010: 372] olarak açıklanmaktadır. Bu tanımlardan hareketle "genç" kelimesiyle tarihten günümüze *çocukluktan çıkmış ve yaşlılık dönemine henüz girmemiş kimselerin* kastedildiği söylenebilir.

Gelişim açısından ise gençlik, *çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemi* (Yörükoğlu, 1989: 13) olarak tanımlanmaktadır.

UNESCO'ya göre ise gençlik; *çocukluktaki ebeveynlere olan bağımlılıktan bağımsızlığa erişilen ve toplumun bir üyesi olunan bir dönüşüm süreci olup, karışık yaş gruplarından oluşan yaş sınırları belli olmayan bir gruptur.*⁴

Kulaksızoğlu'na göre genellikle buluş çağına ulaşanlardan 25-30 yaşında olan bireyler genç sayısı da yetişkinliğin göstergeleri bir iş bulmak, evlenmek, askerliği yapmak, ebeveynlerden ayrı yaşamak, üniversiteden mezun olmak, oy kullanmaktır. Tahsil hayatındaki uzamalar, lisansüstü eğitim alma, iş bulamama bireyin hayata atılmasını, ekonomik bağımsızlığını engelleyerek "uzamış gençlikler" in yaşanmasına yol açmaktadır (2008: 33-34).

²Tıpta ihtisas yapan öğrenciler, bu değerlendirmenin haricinde tutulmuşlardır. Kaynak: ÖSYM, İstatistikler: <http://www.osym.gov.tr/belge/1-128/sureli-yayinlar.html> (Erişim Tarihi: 30 Ekim 2013).

³TÜİK, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13425> (Erişim Tarihi: 13 Kasım 2013)

⁴Bk. <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/> (Erişim Tarihi: 17 Kasım 2013).

Genç sayılma yaşında ülkeden ülkeye farklılıklar vardır. Ülkemizde ise eğitimciler, genç sayılma yaş aralığını 15-24 olarak göstermektedir (Özyer, 1994: 52).

Lisansüstü öğrenim görmek için kaydını yaptıran kişilerin büyük bir çoğunluğu 21-35 yaş grubundaki gençlerden oluşmaktadır. Bu yaş grubunun genel nüfus içindeki oranı da günden güne artmaktadır. Lisansüstü eğitim görmek isteyenlerin sayısının artmasında aşağıdaki etmenlerin rol oynadığı düşünülmektedir:

- *Bir bilim dalında uzmanlaşmayı hedeflemek,*
- *İşsizlik ve iş bulmak için yüksek tahsil zorunluluğu,*
- *Araştırma görevlisi alımlarında son yıllarda uygulanan ÖYP sistemi,*
- *Lisansüstü eğitimin çalışanların özlük ve tayin haklarına etkisi,*
- *Sosyal statüyü yükseltme isteği, vd.*

Nedeni ne olursa olsun; günden güne artan bu talep, lisansüstü eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunan öğretim üyeleri ve öğrencileri doğrudan etkilemekte, bu alanda yapılacak bütün çalışmaları eskisine göre daha fazla sayıda kişiyi ilgilendirir hâle getirmektedir.

Her ne kadar lisansüstü eğitim almanın kişiler için yegâne gerekçesi olmasa da, bu eğitim döneminde kişilerin bir bilim dalında uzmanlaşmaları temel amaçtır. Bir bilim dalında uzmanlaşma ise büyük oranda araştırmaların yayımlanmasına; yayımlama ise çoğunlukla akademik yazmayla ilgi bilgi ve becerilerin kazanılıp geliştirilmesine dayanır. Zira bilimsel bir deney, sonuçları ne kadar göz kamaştırıcı olursa olsun, bu sonuçlar yayımlanıncaya kadar tamamlanmış değildir (Day, 2000: xv). Son derece önemli bir sorunun ele alındığı ve özgün sonuçlara ulaşılan bir çalışma, içerik ve şekil açısından gerekli şartları sağlayamıyorsa ciddi oranda değer kaybedecektir. Bu nedenlerle, akademik yazmanın temel hatlarıyla betimlenmesi, akademik yazmanın boyutlarının açıklanması büyük bir önem taşımaktadır.

Gençler ve Akademik Yazma

Lisansüstü öğrenime büyük bir istekle başlayan gençlerden çok azının akademik yazma becerilerini edinmek ve geliştirmek için uğraştığına tanık olunmaktadır.

Akademik yazmaya karşı ilgisizliğin altında şu etkenlerin yattığı düşünülmektedir:

- *Erteleme*

Lisansüstü eğitim almaya başlayan gençlerin büyük bir çoğunluğu daha önce ya "Akademik Yazma" dersini hiç almamıştır, ya da bu konuda yapılan uygulamalar yetersiz kalmıştır. Lisans sürecinde birçok kitap, makale okumuş olmalarına rağmen öğrencilerin akademik yazma kurallarıyla ilgili farkındalıkları ne yazık ki istenen düzeyde değildir. İleride akademik kariyer yapmayı isteyen gençler dahi bu alanda kendilerini geliştirmeyi çoğu kez lisansüstü eğitim sürecine ertelemektedirler. Ancak bu erteleme lisansüstü dönemde de devam ettirilmekte, hiçbir zaman öncelenen bir konu olarak görülmemektedir.

- *Öğrenmeye çaba sarf etmeme*

Lisansüstü eğitim alan bireylerin öğrenmeye çaba sarf etmemeleri, danışmana bağlı bir öğrenme tutumu geliştirme, gerekli bilgileri öğrenmeye karşı gösterilen ilgisizlik ve bu eğitim dönemine gerekli önemin verilmemesiyle kendini göstermektedir.

Lisansüstü eğitim sürecinde de kimi öğrenciler her şeyin danışmanlarınca öğretilmesi gerektiğini zannetmektedir. Oysa öğrenme bu dönemde, büyük oranda kişinin kendi sorumluluğundadır ve bu süreç sonunda bireylerin bağımsız araştırma gerçekleştirerek bu araştırmayı yayımlayabilmeleri hedeflenmektedir.

İlgili örnek ve kaynaklara nasıl ulaşılabileceğini bilmemek gibi öğrenmeyle ilgili ciddi eksikliklerin lisansüstü dönemde de devam ettiği görülmektedir.

Yanlış öğrenmeyle ilgili sorunlardan en zor çözülecek olanı, gençlerin akademik yazmayla ilgili birikimi çok kısa sürede elde edebileceklerini ve çalışmalarına kolaylıkla yansıtabileceklerini düşünmeleridir. Oysa akademik yazma, zor ve karmaşık yeterliliklerin elde edilmesi için çok emek vermeyi, uzun süre ayırmayı, çok sayıda uygulama yapmayı gerektirmektedir.

- *Yayın ve etkinliklerin yetersizliği*

Ülkemizde akademik yazma ile ilgili çalışmaların yeterli sayıda değildir. Yabancı dil becerileri yurt dışındaki çalışmaları okumak için yetersiz olan gençler, çevrelerinde kendilerine rehberlik edecek kişilerle de karşılaşmadıkları takdirde çaresiz kalmakta; çoğu kez ya her biri birbirinden farklı yazma kuralıyla yazılmış, bütünsel bir yordama elverişli olmayan örneklerden hareket etmekte ya da diğerlerinin yayımlarını taklit ederek akademik yazma becerilerini geliştirmek için uğraşmaktadır. Ancak bu türden uygulamalar da yanlış örneklerin daha çok araştırmacı tarafından tekrar edilerek yaygınlaşmasına yol açmaktadır.

- *Yazma eğitiminden istenen verimin alınmaması*

Düşünceleri sıralayabilme ve bunları yazıya dökebilme üst düzey becerilerdir. Her ne kadar lisans ve yüksek lisans döneminde Akademik Yazma dersleri bütün programlarda yer almasa da düşünceleri sıralayabilme ve bunları yazıya dökebilme becerileriyle ilgili ilkökul, ortaokul ve lise döneminde Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı, Dil ve Anlatım derslerinde birçok çalışma yapıldığı bilinmektedir. Dolayısıyla liseden mezun olmuş gençlerin yüksek lisansa değil, daha önce lisansa başladıklarında bu açıdan eksikliklerinin olmaması beklenir. Buna karşın lisans mezunu olmuş, yüksek lisans ders dönemini tamamlamış bireylerin yazılı anlatımda sorun yaşamaması, birtakım biçimle ilgili basit işlemleri dahi gerçekleştirememesi dil eğitimi açısından anlaşılabilir bir durumdur.

Akademik yazma bilgi ve beceriye dayanır. Gençler, akademik yazma ile ilgili bilgilerini gerek derslerinde, gerek kendi araştırmaları yoluyla bir şekilde tamamlama imkânına sahiptir. Ancak, bir dil becerisinin geliştirilmesi mutlaka bir rehberlik faaliyetine ihtiyaç duyacaktır. Bu noktada, öğretim üyelerinin ve enstitülerin öğrenciye rehberlik etmesinin ne denli önemli olduğu kendiliğinden belirlemektedir.

Akademik Yazmanın Doğası

Kişilerin araştırma raporu hazırlamalarının nihayetinde bir yazma faaliyeti olduğunu göz ardı etmeleri, kabul edilen birçok tezin ve o öğrencinin yayımlamakta olduğu/ileride yayımlayacağı çalışmaların akademik yazma açısından birçok eksiklikle dolu olmasına neden olmaktadır.

Yazma eyleminin doğasını bilmek, yazma becerisinin nasıl geliştirileceği konusundaki araştırmaları okumak, akademik yazma becerisini geliştirmeye yönelik yapılan etkinlikleri de güçlendirecektir.

Bir anlatım yolu olan yazma, zihinde yapılandırılmış bilgilerin yazıya dökülmesi işlemi olup zihinsel ve fiziksel süreçleri içeren, geç gelişen, karmaşık bir beceridir (Güneş, 2013: 157). Akademik yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinliklerde yazma eyleminin geç geliştiği ve karmaşık yapısı her aşamada göz önünde bulundurulmalıdır.

Yazma, duygu ve düşünceleri içinde bulunan anın ve mekânın ötesine iletme ihtiyacından doğmuş bir anlatım yoludur. Araştırma raporları da çalışmanın gerçekleştirildiği an, mekân ve zamanın ötesine ancak yayımlarla ulaştırılacaktır.

Yazma esnasında dil, hiç olmadığı kadar somutlaşır. Dilin doğal söyleşindeki kuralların esnekliği yazılı anlatımda ciddi anlamda kaybolur. Bu yönüyle yazı, konuşmaya göre daha kurallı ve tutucu bir yapı arz eder. Kurallılık, akademik yazmada üslup ve şekille ilgili hususlarda daha keskin bir vaziyete bürünmüştür.

Yazı, konuşmada yararlanılan jest ve mimikler, bağlamsal tamamlayıcılar, göstergelerden yoksundur. Harfler ve noktalama işaretleri, bu yoksunluğu gidermede sınırlı bir güce sahiptir. Bu nedenle, yazı ile anlatılanların açık, net, kurallara en uygun şekilde sunulması yazılı iletişimin gerçekleşmesi için elzemdir. Bu durum, yazmanın kişiler için bir kademe daha zor edinilen bir beceri olmasıyla sonuçlanır. Bu durum, bilimsel yayınlarda başarılı bir ifade ortaya koymanın güçlüğü ve zaman alıcı niteliğini de doğal olarak kabul etmeyi zorunlu kılmaktadır. Duygunun yerine düşüncelerin dile getirildiği akademik yayınlarda ifadelerde yalın, net ve özlü anlamın yakalanması yazının oluşturulmasındaki güçlükleri bir kademe daha arttırmaktadır.

Yazma, yirmi birinci yüzyıla girerken de kişisel ve toplumsal açıdan önemini korumaya devam etmektedir (Akyol, 2013: 108). Özellikle bilim alanında çalışanlar için yazma, bilimsel araştırmayı gerçekleştirmenin dışında, bir disiplinde varlığını kanıtlayabilmenin de tek yoludur. Bilim alanlarında yapılan her çalışma, en sonunda yazı ile ilgililerine duyurulmakta, onlarla paylaşılmaktadır.

Yazıya ait genel kurallara uymanın yanı sıra bilimsel bir araştırmanın raporlaştırılmasında dikkate alınan bütün ilkelere ve o sürecin kendisine, araştırmanın metinleştirilmesine "**akademik yazma**" adı verilir. Başka bir deyişle *akademik yazma*, raporlarının tamamında uyulması gereken birtakım biçimsel ve içerik özellikleriyle ilgili kurallar bütünü olup farklı boyutlarda ele alınabilir.

Araştırmanın bilimsel geçerliliği, doğruluğu, bilgilerin ve ulaşılan bulguların, ölçümlerin güvenilirliği, çalışmanın desenlenmesi gibi hususlar akademik yazmayla ilgili değildir. Bu hususlar, doğrudan araştırmanın bilimsel geçerlik, güvenilirlik, nitelik, mahiyet ve yöntemi ile ilgilidir. Akademik yazma ise bilimsel araştırmanın yazım -noktalama kuralları ve bilimsel yazım esaslarına uygun olarak hazırlanması, sunulması/yayımlanmasından oluşur.

Akademik yazmanın boyutları *süreç, metin, biçim, etik* olarak dört başlıkta ele alınabilir.

Akademik Yazmanın Süreç Boyutu

Akademik yazmada başarılı olabilmek, her türden yazıyı oluşturmada geçerli olan aşamaların izlenmesiyle ilişkilidir. Bu aşamalar Akyol (2013) tarafından *hazırlık, taslak oluşturma, düzenleme, düzeltme, yayımlama ve paylaşım* olarak açıklanmaktadır. Murray (1982'den Akt. Akyol: 2013)'e göre yazmaya ayrılan sürenin %70'inin *hazırlık* çalışmalarına verilmesi gerekmektedir. Hazırlık çalışmaları genel hatlarıyla şunlardır:

- *Konu seçimi (ele alınacak sorunun tespit edilmesi),*
- *Amaç belirleme,*
- *Yazının muhataplarının kimler olacağını düşünme,*
- *Yazı türünü saptama,*
- *Konuyla ilgili düşünceleri ortaya koyma ve düzene sokma.*

Hazırlık çalışmalarında önemli hususlar, konu seçimi ve araştırmadır. Konu bir sorunu yansıtmalı ve araştırma sürecinde en azından kişinin "konuyla ilgili söz söyleyebilme ruhsatı"nı elde edebileceği kifayette bilgi birikimi sağlanmalıdır.

Konu bilimsel araştırmalarda sorunu, yöntemi, amacı içinde barındıran özdür. Bilimsel araştırmaların tamamı bir konuda gözlenen sorunu ve bu sorunu çözmek amacıyla "nelerin" "nasıl" yapılabileceğini tasarlamakla başlar.

Konunun yazıda sınırlandırılmaması hâlinde ifadeler net olmaz, rapor yüzeysel bilgilerle dolar, ele alınan sorunla ilgili derinleşme sağlanamaz. Sınırlandırma aynı zamanda konunun dışına çıkmayı, konudan sapmayı da engeller.

Konu sınırlandırılırken okuyucu özellikleri, yazının uzunluğu ve eldeki bilgiler dikkate alınır.

Unutulmamalıdır ki bilimsel bir araştırmanın sınırlılıkları ile konunun sınırlandırılması aynı şeyler değildir.

Araştırmanın sınırlandırılması, çalışmada ele alınan sorunun hangi yönünün çözüme kavuşturulacağını belirlemesi ve çalışma koşullarıyla ilgilidir. Çalışma için ayrılacak süre, harcanacak bütçe, kullanılacak yöntem ile araç ve gereçler, çalışmanın kapsamı ile ilgili durumlar araştırmanın sınırlarını daraltır veya genişletir.

Hiçbir yayın, ele aldığı konuyu bütün yönleriyle ortaya koyma amacı taşımaz ve hiçbir zaman bir konunun bütün yönlerini yansıtmaya, o konudaki bütün sorunları çözmeye, bütün bilgileri içermeye tam anlamıyla muktedir olamaz.

Oysa akademik yazma açısından konunun sınırlandırılması, gerçekleştirilen bir bilimsel araştırma sonrasında anlatılacakların sınırlandırılması, yayında nelere yer verileceğinin seçilmesidir. Bu nedenle araştırma raporunda dile getirilecek bilgilerle araştırma sınırlılıklarının birbirine karıştırılmaması gerekir. Ne var ki araştırma sınırlılıklarının doğal olarak yayında ifade edileceklerin çerçevesini çizeceği de unutulmamalıdır.

Hazırlık aşamasında, çalışmada benimsenecek yöntemin tespiti, bu konuda bilgi eksikliğı varsa giderilmesi, çalışmanın tür özellikleriyle ilgili bilgilerin edinilmesi de gerçekleştirilir. Ayrıca bu aşamada çalışmanın yayımlanacağı yayın aracının yazım esasları, ilgili kılavuzlar incelenir; kütüphane etütleri, gözlem ve görüşmeler, örnek yayın okumaları da bu aşamada gerçekleştirilen faaliyetlerden bazılarıdır.

Taslak oluşturma aşamasında öğrenci, araştırdığı konuyla ilgili çalışmalarını tamamlar ve zihinsel tasarımları yansıtan çeşitli ön raporlar kaleme alır. Bu aşamada yazının içeriğe odaklanılır; biçim, yazım ve noktalama ile ilgili hususlar ikinci planda değerlendirilir. Bu aşamada raporun içerik açısından ana hatları çizilir.

Taslakta çalışmanın bölümlerinde ele alınacakların bir listesi ve konu akışı verilir; bölümler, başlıklar belirlenir. Alt başlıkların içeriğinde yer verilecek konuların adları yazılır. Kavram haritası oluşturma, balık kılçığı çıkarma, beyin fırtınası gibi yazı teknikleri öğrencilere bu aşamada katkı sağlayabilir.

Taslak oluşturma ardından yazılanların *düzenlenmesi* gelir. Düzenleme aşamasında yazı bazı özellikleri açısından "*gözden geçirilir*" ve raporda birtakım değişiklikler yapılır.

Faigley ve Witte (1981)'e göre bireyler, yazılarında düzenleme aşamasında *ekleme*, *destekleme*, *silme*, *yer değiştirme* (Akt. Akyol, 2013: 114) gibi işlemler yapar. Düzenleme aşamasında, raporda yer alması gerekli olan bilgiler yazıya eklenir; katkısı olmadığı görülen bilgi ve ifadeler metinden çıkarılır, yazıda bulunduğu konum nedeniyle işlevselliğı zedelenen bilgilerin de yerleri değiştirilir.

Düzenleme aşamasında, araştırmacılar taslaklarını yeniden okur, başkalarıyla paylaşır. Bu aşamada metnin akışına ve düşüncelerin organizasyonuna odaklanıldığı görülmektedir.

Düzeltilme, bilimsel çalışmanın yayımlanmasından bir önceki aşamadır ve araştırmacının çalışmasını en etkili ve doğru ifadelerle sunması, yazım hatalarından arındırması için sahip olduğu son şansıdır.

Her ne kadar yazının içeriğine yönelik düzenlemelerin bir önceki aşamada tamamlandığı varsayılsa da büyük boyutlu olmayan düzenleme etkinlikleri bu aşamada da gerçekleştirilebilir. Fakat düzeltmelerde hedeflenen yayının yazım ve noktalama hatalarından, dil bilgisel yanlışlıklardan, anlatma kusurlarından arınık olmasını

sağlamaktır ve bu yönüyle bu aşamada araştırmacı, çoğu kez yazısını inceleyerek düzeltmesi (*tashih/redakte etmesi; redaksiyon*) için bir dil uzmanına başvurur.

Düzeltilme amacıyla kişi kendi yazdıklarını ara verip yeniden okuyabilir, metne anlatım doğruluğu konusunda şüphe içinde yaklaşarak ifadelerinde yanlışlara odaklanır ve nihayetinde çalışmayı yayına hazır hâle getirir. Bilimsel çalışmaların yayımlanmasında seçilen birçok yol vardır. Bilgisayar teknolojilerinde yaşanan ilerleme, yayınların büyük bir kısmını elektronik ortama taşımıştır. İster basılı, ister elektronik olsun yayımlamada önemli olan, çalışmanın doğru bir kanal seçilerek başkalarıyla paylaşılmasıdır.

Yayımlama aşamasında çalışmayla ilgilenen üç taraf vardır: *yazar, yayım aracı, okur*. Yazar ve yayım aracında görev alan kişiler arasındaki eş güdüm, iş birliği çalışmanın okura sunulmasını da kolaylaştıracaktır.

Yazarın akademik yazma kurallarına hâkim olmasının yanı sıra dergilerde veya farklı çalışmaların derlenerek düzenlenmesiyle oluşturulan editörlü diğer yayınlarda yayım aracının asli unsurlarının başında gelen editörlere büyük sorumluluk düşer. Yayını bir bütün arz edecek şekilde düzenlemek, çalışmaların eksikliklerini düzeltmeleri için girişimlerde bulunmak, yayınları değerlendirmeleri için hakem heyetine ulaştırmak, hakem heyetinden gelen geri bildirimleri yazarlarla paylaşmak ve en sonunda çalışmanın yayımlanmasına karar vermek yayımlama aşamasında editörün üstlendiği görevlerdir. Bütün bu aşamalardan sonra raporlaştırılan bir çalışma artık başkalarının değerlendirilmesine açılmış, bilim alanında kendisinden yararlanılmaya hazır olmuştur.

Okurun bu süreçteki vazifesi de en az yazar kadar akademik yazma kurallarını edinmiş olmak ve böylelikle yazarın oluşturduğu kodları, çeşitli kullanımları doğru biçimde çözümlmek, anlamlandırmaktır.

Süreç olarak akademik yazma bu şekilde özetlenebilir. Ancak, bilindiği üzere akademik yazmada başarılı olmada, yayına kadar giden yazma süreçlerinin dışında kalan birçok etmen de rol oynar. Bu etmenlerden her biri akademik yazmanın süreç dışında kalan diğer boyutlarını teşkil eder.

Akademik Yazmanın Metin Boyutu

Bilimsel yayınlarda birbirinden farklı kaynakta bulunan bilgiler düzenli bir şekilde bir araya getirilir ve belli bir mantık akışı içinde, bütünlük arz eden ifadelerle okura aktarılır. Bütün bu işlemler, akademik yazmanın metin boyutuyla ilgilidir.

Bir araştırma raporunun metin boyutu; metin bilim, biçim bilgisi ve anlam bilimi olmak üzere üç ayrı disiplinin ortak çalışma alanıdır.

a) Metin Bilim Açısından Akademik Yazmada Öne Çıkan Konular

Metin bilimine göre metin, “Belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünü; başı ve sonu ile kapalı bir yapı oluşturan dilsel göstergelerin art arda geldiği anlamlı bir yapı.”dır (Günay, 2007: 44).

Bir yazının metin olarak değerlendirilmesi için gerekli olan özellikler toplamı ise “*metinsellik*” olarak adlandırılır. Metinsellik ölçütleri; *bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, bilgilendiricilik, duruma uygunluk, metinler arasılık* (De Beaugrande, Dresler, 1981’den akt. Çeçen, 2011: 135) olarak sıralanmaktadır.

- *Bağdaşıklık*

Bağdaşıklık, bir yazının metin olmasını sağlayan metin içi ilişkileri kuran dille ilgili özelliklerin tümünü belirtir (Günay, 2007: 71).

Metin, bağdaşık cümle dizilişleri ve cümleler arasındaki bağıntılarla oluşturulur. *Bağıntı*, kelimelerin ve cümlelerin dil bilgisi kurallarına uygun olarak sıralanışı ve cümleler arasındaki anlamsal bağıdır. Bir metindeki bağıntılar birleşerek metnin bağdaşıklığını inşa eder.

Metin içinde kimi ad, kavram, olgu ya da olayların yinelenmesi; anlamsal gönderimler, eksilteli yapılar, metnin ele aldığı konu, cümlelerdeki dil bilgisel eylem zamanları, içerikteki kronolojik bağlar, zamirler, bağlaçlar bağdaşıklık açısından önemli görülmektedir. Örneğin, “*bu nedenle*”, “*sonuç olarak*” gibi neden-sonuç bağları; “*ilave olarak, benzer şekilde*” gibi ilave bağlaçları, “*fakat, tersine, rağmen*” gibi zıtlık bağlaçlarının paragraflar ve cümleler arasındaki geçişe katkı sağlayacaktır (Balci, 2013: 364).

- *Tutarlılık*

Tutarlılık, metnin derin yapısında yer alan *bilgiler arası* irtibattır (Alan, 1994: 174) ve metindeki bilgilerin mantıksal olarak uyumlu olmasını ifade eder. Mantıksal uyumdan kastedilen, birbiriyle çelişen fikirlere metin içinde yer verilmemesi değildir. Mantıksal uyum, birbirini onaylayan ya da reddeden fikirlerin metin içinde belirli bir tutarlılık içinde anlatılması; yazarın ele aldığı konuda dile getirdiği düşünceleri aynı metin içinde kendisiyle çelişmeden ortaya koyabilmesidir.

Çalışmanın hipotezi açıklanırken, bilgiler *analiz -sentez* edilir ve yazarın tezini ifade eden bir sonuca ulaşılır. Bilgiler analiz edilirken diğer bilgilerle olan uyum ve zıtlıklarına; benzerlik ve farklılıklarına odaklanılır. Sentezlenmiş bilgiler farklılık veya benzerlik ilişkisiyle birbiriyle ilişkilendirilir. Çalışmada ortaya koyulan tez ise bir bütün içinde birleştirilmiş ve çalışmanın başındaki hipotez ya kabul edilmiş ya da reddedilmiştir.

Yayında tutarlılık sağlanmazsa, çalışmanın hipotezi de anlaşılabilir. Tutarlılığın sağlanabilmesi için araştırmacının konuyu iyi bir şekilde sınırlandırması, yazıya seçilen başlıkla içeriğin uyumuna özen göstermesi, paragraflandırma ve bölümlendirmede başarıyı yakalaması, belirli bir bakış açısını metin boyunca dile getirdiği ifadelerin tamamında muhafaza etmesi, ana fikri metne ustaca yerleştirebilmesi önemli görülmektedir.

Başlık, konunun bütünlüğünü yansıtan, çalışmanın hipotezini ve sınırlılıklarını gösteren kelime veya kelimeler grubudur. Eğer doğru bir başlık seçilmişse araştırma raporunun hipotezini ifade etmek daha kolay olacaktır.

Başlık yazıda dikkat çeken ilk ögedir. Bilimsel yayınlarda iyi bir başlık hipotezi, ele alınan konuyu, çalışmanın değişkenlerini gösteren; okuyucuyu yanıltıcı gönderimleri bulunmayan ifadelerle oluşturulmuştur. İyi bir başlık kolay anlaşılabilir, akılda kalıcı ve ilgi uyandırıcıdır; anlatım hataları içermez.

Paragraflar, bilimsel yayınlarda tutarlılığın birimleridir. Bu birimlerle yazıda ifade edilen farklı düşünceler arasında düzenli bir geçiş sağlanır.

Her paragraf, metnin tamamıyla doğrudan ilişkilidir ve anlatım içinde belirli bir işleve sahiptir. Cemiloğlu (2009)'na göre paragraf, yazıda oluşan bütünlüğün uyumlu ve tutarlı bir parçasını oluşturmaktadır (32).

Bilimsel yayınlarda doğru bir şekilde kurgulanmış paragraflar üç temel özelliğe sahiptir: *ilgililik, birlik, belirlilik*.

Paragrafta ilgililik, ele alınan duygu ve düşüncelerin bütünlük arz edecek şekilde dile getirilmesi, paragraf bütünlüğünün dışında kalan, konuyla ilgisi doğrudan bulunmayan bilgilere diğer paragraflarda yer verilmesidir.

Birlik; paragrafta yer alan bilgilerin birbirini desteklemesi, açıklaması veya tamamlamasıdır. Ayrıca, birliğin sağlanması için paragraftaki üslubun cümleden cümleye değişmemesine de özen gösterilir.

Belirlilik ise paragraftaki fikrin veya bilginin net bir şekilde okuyucuya aktarılması, örtülü ve bulanık anlam içeren cümlelere yer verilmemesidir.

Bilimsel yayınların tutarlılığı, paragrafların oluşturduğu daha büyük birimler olan bölümlerle de ilişkilidir.

Araştırma türü, yayın türünü belirler. Yayın türleri ise bir raporda hangi bölümlerin olması gerektiğini yazara gösterir. Araştırma türü ile yayın türünün, yayın türü ile bölümlerin birbiriyle uyumlu olması raporun tutarlılığını etkiler.

Bir makale ile bir poster bildirinin; bir tez ile bir kitap bölümünün aynı kıstaslara göre okunması ve değerlendirilmesi mümkün değildir. Ancak, bilimsel yayın türlerine ait özelliklerin her birine ayrı ayrı yer vermek başka bir çalışmanın konusu olacağından burada yalnızca bütün yayın türleri için geçerli temel bilgilere yer verilmesiyle yetinilmiştir.

Bilimsel yayınların iskeleti *ön, ana* ve *son* bölümler üzerine kurulur.

Araştırma raporlarının ön bölümünde çalışmayı tanıtıcı, okura istediği bölüme ve bilgiye kolay erişim imkânı tanıyan (başlık, özet, anahtar kelimeler ve varsa içindekiler sayfası; şekiller, tablolar, kısaltmalar listeleri, ön söz, tanımlar, vd.) yönlendirici bilgilere yer verilir.

Raporun ana bölümünde ifade edilen bilgilerin teyit edilmesi için ihtiyaç duyulan bilgilere ise çalışmanın son bölümünde yer alan kaynakça veya eklere bakarak erişilecektir.

Ön ve arka bölümün hazırlanması daha çok şekilde ilgilidir ve Bloom Taksonomisi' ndeki "uygulama" basamağında değerlendirilebilecek faaliyetlerle gerçekleştirilir. Oysa ana bölümde yer alan içerik, yüksek bilişsel faaliyetlerde bulunmayı gerekli kılan işlemlerle düzenlenir.

Araştırma raporunun metinsellik özellikleri büyük oranda ana bölümdeki bilgilerin nasıl düzenlendiğinden etkilenir.

Ana bölümde yer alan ilk kısım "giriş"tir. Giriş kısmında ise *sorun*, *amaç*, *önem* ve varsa *sınırlılıklar*, *sayılıtlara* yer verilir.

Sorun, çalışmanın varoluşsal gerekçesidir. Aziz (2010)'e göre araştırmanın konusu araştırmacının zekâ, yaratıcılık gibi bireysel nitelikleri ile toplumsallaşmasında çeşitli etmenlerin oluşturduğu eğitim ve kültür düzeyi, deneyimi, gözlem yeteneği, toplumsal ve toplum bilimsel gereksinimler tarafından belirlenir (28-29). Burada keşfedilen sorunu işaret eden gözlemlere, bilgilere, görüşmelere yer verilir.

Araştırmada ele alınan sorun, esasında araştırmanın ulaşmaya çalıştığı amacı ve çalışmanın önemini de kendiliğinden doğurur. Araştırmanın amacı, sorun olarak ifade edilen durumu ortadan kaldırmak yahut bir hipotezi sınamaktır. Amacın genel ve alt amaçlara ayrılarak dile getirilmesi çalışmanın bilimsel açıdan gerçekleştirilebilirliğini somutlaştıracaktır.

Araştırmanın *önemi* açıklanırken, ele aldığı sorunun büyüklüğü sorgulanmalıdır. Sorun önemsizse, gerçekleştirilen çalışma da önemsiz; sorun önemli ise çalışma da kendiliğinden önemli olacaktır.

Ayrıca gerçekleştirilen çalışmanın öncekilerden farklı yönleri ve ele aldığı sorunu çözme yeterliliği de önem kısmında dile getirilmelidir. Ele aldığı sorun büyük, desenlenmesi ve bulguları öncekilerden çok farklı olan bir çalışmanın sorunu çözme açısından güçsüz kalması diğer bütün olumlu özelliklerini gölgeleyecektir. Araştırmacının vukufiyet yeterliliğinin yüksek; perspektifinin geniş olması bu noktada kendini hissettirecektir.

Sınırlılıklar, araştırmada benimsenen yöntem gerektirmesine rağmen gerçekleştirilemeyen bütün işlemler, ya kullanılamayan araç gereç ya da ayrılamayan süreyle ilgilidir ve çalışmanın kapsamından, örnekleminde farklıdır. Kısacası, araştırmacının, ideal gördüğü ve normal olarak yapmak isteyip de çeşitli nedenlerle vazgeçmek zorunda kaldığı şeyler araştırmanın sınırlılıklarıdır (Karasar, 2007: 32, Karasar, 2008: 73). İlgili alanyazında tanımı üzerinde uzlaşıya varılmamış kavram ve olgular içeren çalışmalarda, araştırmacının bunları raporunda hangi manada ele aldığını açıkladığı *tanımlar* kısmı izler. Tanımlarda yer alan kavramlar rastgele seçilememesine dikkat edilmelidir.

Çalışmada sınanmadan kabul edilen bilgilere *sayılıtlar* bölümünde yer verilir. Unutulmamalıdır ki sayılıtların haddinden fazla olması, çalışmanın itibarını zedeleyecektir ve sayılıtlar ifade edilirken dikkatli olunmalıdır (Karasar, 2008: 71).

Araştırmanın ana bölümünde yer alan ikinci kısım *yöntem*dir. Burada çalışmanın deseni, yöntemin seçilmesindeki gerekçeler açıklanır. Ayrıca çalışmanın kapsamı ve varsa

örneklemi, yöntemin uygulanışı bu kısımda ele alınır. Bütün bu bilgiler, çalışmanın geçerli ve güvenilirliğini yansıtır. Bu nedenle burada dile getirilen bilgiler, gerekli bütün detayları içermelidir.

Bulgular çalışmanın en özgün yönüdür. Burada alt sorunlarında sayılan konular, kapsam ve örneklem bilgileri doğrultusunda çalışmada ulaşılan bilgiler nesnel ifadelerle açıklanır. Deneysel bir çalışma gerçekleştirilmişse, bu bölümde çalışmanın hipotezlerine aykırı sonuçlar da dâhil olmak üzere konuyla ilgili tüm bulgulardan söz edilir (Büyüköztürk, 2012: 276)

Sonuç, araştırmacının çalışmada ulaşılan bulguların özetini, sınanan hipotezle bulgular arasındaki fark veya benzerliğini; hipotezin bilimsel açıdan onaylandığı veya reddedildiğini bildirdiği kısımdır. Bilimsel yayınlarda ana düşünce çoğu kez burada dile getirilir.

Raporda sonuçtan sonra *tartışma* kısmına yer verilir. Tartışmanın yazılması diğer bölümlere göre daha yüksek bir dikkat ve ifade gücü gerektirir.

İyi bir tartışmada, sonuçlardaki bilgiler tekrarlanmaz; sonuçların gösterdikleri yorumlanır, süreçte karşılaşılan zorluklar ve tespit edilen istisnai bilgilere muhakkak yer verilir. Burada önceki çalışmaları yanlışlayan bulgulara erişilmişse bu farklılığın nedenleri sorgulanır.

Önerilerde, araştırmacı çalışmanın eksik kaldığını düşündüğü hususlardan hareketle aynı konuda çalışma yapacaklara birtakım yönlendirmelerde bulunur.

Araştırmacı, raporun kaynakçası ile metin içindeki atıfları; bulgularla ekleri uyumlu bir şekilde sunmasıyla metinsel tutarlılığı oluşturmak için yapacağı işlemleri büyük ölçüde tamamlar.

- *Amaçlılık*

Metinsellik özelliklerinden bir diğeri ise “*amaçlılık*”tır.

Bilimsel araştırmanın amacı ile raporun amaçlılık özelliği birbirine karıştırılmamalıdır. Araştırma raporunun nihai amacı sınanan hipotezin doğrulanması ya da yanlışlanmasını diğer insanlarla paylaşmak, belli bir alanda elde edilen bilgilerin diğer araştırmacılara düzenli bir şekilde aktarılmasını sağlamaktır. Akademik yazma açısından amaçlılık, raporda yer verilen bilgilerin bu amaca hizmet edip edemediğinin, yazarın raporu yazmadaki gayesine ulaşip ulaşamadığının sorgulanmasıdır.

- *Kabul Edilebilirlik*

Kabul edilebilirlik, bilimsel yayınların değerlendirilmesinde dikkate alınan ölçütlerden biridir. Araştırma raporunun okur için anlamlı olmasıyla yakından ilgili olan kabul edilebilirlik; dile getirilenlerin okurun aklına, bilimsel esaslara ve mantığa uygun olmasıyla sağlanabilir. Raporda mantıklı ve kuramca desteklenen gerekçelendirmelere yer

vermek, örneklendirmelerde bulunmak, kanıtlar sunmak ifadelerin kabul edilebilirliğini doğal olarak yükseltecektir.

- *Bilgilendiricilik*

Ne kadar özgün olursa olsun bir çalışma mutlaka kendisinden önceki çalışmalara atıfta bulunur, bilinenlerden hareket eder. Ancak, bunun yanı sıra her bilimsel yayın; öncekilerden farklı bilgilere ulaşmalı, “*yeni şeyler*” söylemelidir. Bu durum, metinsellik özellikleri arasında yer alan “*bilgilendiricilik*”le açıklanır.

Bilgilendiricilik, raporda özgün bilgiler bulunmasıyla ilgilidir. Aynı şekilde raporda aynı bilgilerin yinelenmemesi de bu kapsamdadır.

Bir araştırmanın tamamen bilinmeyen terimlerle, kelimelerle, bilgilerle oluşturulması da anlaşma için gerekli zemini ortadan kaldıracaktır. Bu nedenle raporda eski ve yeni bilgiler dengeli bir şekilde yer almalıdır.

- *Duruma Uygunluk*

Araştırma raporlarının okurla ilgili olan metinsellik özelliklerinden biri de “*duruma uygunluk*”tur.

Duruma uygunluk; yazarın raporunu okuyucunun ilgi, ihtiyaç, algı, okuma için ayırabileceği süre ve sarf edebileceği çabayı göz önünde bulundurarak sunmasıdır. Bu sunumda yayın türü, hacmi ile ilgili ölçütler de dikkate alınır.

Bir bilim adamının sözlü bildirisini kendisine ayrılan sürede sunması, posterini okuyucunun en rahat şekilde okuması için düzenlemesi ve belirlenen ebatlara uygun şekilde hazırlaması, makalesini derginin ayırabileceği sayfa sayısını dikkate alarak oluşturması da duruma uygunlukla ilgili gerçekleştirilen etkinliklerden bazı örneklerdir.

- *Metinler Arasılık*

Metinsellik ile ilgili yapılan çalışmalarda sıkça üzerinde durulan konulardan biri de *metinler arasılık*tır.

Metinler arasılığa göre, metnin değeri ve anlamı, ancak başka metinlerle etkileşimine bakılarak kestirilebilir (Ögeyik, 2010: 21) ve bir metin ancak diğer metinlerle olan etkileşimiyle varlık kazanabilir.

Kristeva (1980), metinler arasılığı bir metnin gönderim yaptığı diğer metinler düzleminde paylaşılan ortak kültürel deneyimler dünyasında, okurun ve yazarın özerk bütünlüğünü çözmek olarak ele alır ve metni alıntılardan oluşan bir *mozaik* olarak nitelendirir.

Metinler arasılıkta yazma eylemi, bir tekrarlama, tekrarın tekrarını yapma süreci olup, bu süreç bilinen veya bilinmeyen çeşitli metinlerin *okunmakta olandaki* izlerinin sürülmesiyle başlayan bir okuma etkinliği olarak görülür (Ögeyik, 2010: 23).

Akademik yazma açısından metinler arasılık yorumlandığında, metnin yaptığı atıfların ve değindiği bilgilerin zengin bir külliyat oluşturabilmesi akla gelir.

Metinler arasılık, büyük oranda yazar ve okur iş birliğine bağlıdır. Yazar rapora metinler arası bağlantılar kurabilecek kadar bilgi ve gözlem birikiminden yoksun, olgunlaşmış bir araştırma süreci geçirerek yeterli donanımı elde etmemişse; okur da metindeki gönderimleri çözebilecek yeterlilik ve birikime sahip değilse, metinler arasılık gerçekleşmeyecektir.

Metinler arasılık, araştırma raporunun metin bilimiyle ilgili hususlardan okurun da etkin olmasını gerektiren tek özelliktir. Bu açıdan bakıldığında tecrübeli araştırmacıların okurun bu gücünü dikkate alarak etkin okumaya yöneltici birtakım uygulamalara metin içinde başvurduklarına sıkça rastlanılmaktadır.

b) Biçim Bilgisi Açısından Akademik Yazmada Öne Çıkan Konular

Her araştırma, yazıldığı dilin kurallarına uygun bir şekilde raporlaştırılmalıdır. Rapor, dil bilimsel hata içermemeli, anlatım bozukluklarından arınık olmalıdır.

Akademik yazılarda bilgiler anlam bulanıklığına yol açmadan, örtülü ve taraflı söyleyişlere yönelmeden dile getirilmelidir. Bilim adamının ele aldığı konuyla ilgili kendine ait düşünceleri, gözlemleri olması ve bunu okuyucuyla paylaşması elbette ki normaldir. Ancak bu türden ifadeler dahi tarafsız bir tutumla rapora aktarılmalıdır.

Anlatım üslubunda rol oynayan bazı biçim bilgisiyle ilgili konular şunlardır:

- Dil Bilgisel Eylem Zamanları

Türkçemizde yüklem çekiminde kullanılan zaman eklerinden bazılarının akademik yayınlarda çok az rastlanırken, bazıları da sıkça kullanılır.

Örneğin, yayınlarda geniş zaman çekiminin kapsayıcı ve daha kesin iletiler içermesiyle daha çok tercih edildiği bilinmektedir. Aynı şekilde şimdiki zaman eki *-yor* yerine *-mAktAdır*; gerçekleşen eylemler için görülen geçmiş zaman eki *-DI* yerine; daha resmî çağrışımları olan *-mİştIr* tercih edilmektedir. Bilginin başkasından edinildiğini, bu bilgiden emin olunmadığını, ifade edilenlerle ilgili çekinceler olduğunu hissettiren dolaylı geçmiş zaman eki *-mİş'in* ise yüklem çekiminde neredeyse hiç kullanılmadığı bilinmektedir.

Geniş zaman çekimi dışında, yüklem çekimlerinde genelde birleşik zaman kullanıldığı; ikinci zaman ekinin genelde *-Dir* bildirme ekinde yararlanıldığı da birkaç araştırma raporuna bakarak kolayca görülebilir.

Korkmaz (2007)'a göre, bildirme eklerinden *-Dir*, çekimli fiillerin duyulan geçmiş zaman, *-mAktA* ekiyle oluşturulan şimdiki zaman ve gelecek zaman kiplerinin üçüncü şahıs teklik ve çokluk çekimlerinde, fiilin gösterdiği oluş ve kılışa bir "kesinlik", bir "pekiştirme" işlev ve anlamı katmıştır (727). Söz gelişi bir tez önerisinde "*Çalışmada eylem araştırması yapılacak.*" ifadesi her ne kadar kesinlik bildirirse de bu cümlelerin akademik metinlerde

yeri olmadığından “*Çalışmada eylem araştırması yapılacaktır.*” şeklinde ifade edilmesi daha uygun görülmektedir.

- *Yüklem Çekiminde Kişi Ekleri*

Akademik yayınlarda, genelde üçüncü tekil kişi ekinin kullanıldığı görülmektedir. Örneğin araştırmacı çalışma sürecinde gerçekleştirdiği eylemlerden bahsederken “*Bu çalışma dâhilinde iki yüz kişi ile görüşüm.*” yerine; “*Bu çalışma dâhilinde araştırmacı iki yüz kişi ile görüşmüştür.*” demeyi tercih etmekte ve kendisinden bahsederken “*araştırmacı*” sözcüğünü kullanmaktadır. Böylelikle araştırmacılar, ifade ettiklerini öznel yaklaşımlarından olabildiğince uzaklaştırmaya çalışmaktadır.

- *Eylem Çatısı*

Araştırmacıların tarafsız üslup arayışlarının, söz diziminde özne-eylem bağlantısı kurarken çatı eklerini kullanmada da kendisini hissettirdiği görülmektedir.

Etken çatıda cümlede ifade edileni gerçekleştiren belli iken, edilgen çatılarda belli değildir. Bilimsel yayınlarda yukarıda yer verilen “*Bu çalışma dâhilinde araştırmacı iki yüz kişi ile görüşmüştür.*” yerine “*Bu çalışma dâhilinde iki yüz kişi ile görüşülmüştür.*” denilmesi akademik yazma açısından daha makuldür. Böylelikle işlemin kim tarafından gerçekleştirildiğine değil, gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği vurgulanır.

- *Söz Öbekleri*

Söz öbekleri, bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği, bir durumu, bir hareketi karşılamak veya pekiştirmek ve nitelemek üzere, belirli kurallar içinde yan yana dizilmiş kelimelerden oluşan yargısız dil birimidir (Karahana, 2005: 39).

Söz öbekleri anlamlandırma sürecinde üzerinden işlem yapılan, cümleyi meydana getiren anlam öbekleridir (Onan, 2011: 278).

Türkçemizde söz öbekleri *ad tamlamaları, ön ad tamlamaları, ad eylemler, ortaçlar, ulaçlar, tekrar öbekleri, edat öbekleri, bağlama öbekleri, birleşik eylemler ve kısaltma öbeklerinden* oluşur.

Söz öbekleri kullanılırken anlamlandırma üzerindeki göz önünde bulundurularak; dilimizin kurallarına uygun şekilde, anlatımda yalınlığın ve tekilliğin bozulmasına yol açacak ifadelerden kaçınılmalıdır.

c) Anlam Bilim Açısından Akademik Yazmada Öne Çıkan Konular

Akademik dil ve üslubun incelenmesinde anlam bilimden yararlanılabilir. Anlam bilim, “... *sözcüklerin, cümlelerin, ve sözcüklerin anlamının incelenmesi* (Aksan, 2009:20) olarak tanımlanmaktadır.

Anlam bilimi, birçok noktada dil bilgisi, dil bilimi ve metin bilimiyle kesişir. Dil ile ifade edilen her şey, anlam bilimi için bir konudur. Raporlarda anlam biliminin inceleme

alanlarından anlam olayları (*eş anlamlılık, çok anlamlılık, karşıt anlamlılık, vd.*) önemli görülür.

Araştırma raporlarında ayrıca belirli dil kalıplarının ve ifadelerin yer alması, anlam bilim açısından değerlidir. Anlatımda düşünsel etkinliklerin kullanılması, düşünceyi geliştirme yollarından istifade edilmesi araştırma raporlarında anlam bilimiyle ilgili gerçekleştirilen işlemlerden bazılarıdır.

- *Düşünsel Etkinlik Bildiren Eylemlerin Kullanılması*

Bilimsel araştırmanın gerçekleştirilmesi kadar raporlaştırılması da düşünsel etkinliklere dayanan edimlerle gerçekleştirilir ve araştırmacılar bu edimlerini olabildiğince raporlarına yansıtma eğilimindedir.

Düşünsel etkinlik bildiren eylemlerden bazıları; algılama, duyma, düşünme, gözlemeleme, bilme, muhakeme etme, değerlendirme, inceleme, karşılaştırma, anlama, çözümlenme, yorumlama, sorgulamadır.

Düşünsel etkinlik bildiren eylemlerle araştırmanın arka "*üzerinde yeterince düşünülmüş*" olma mesajı yatar. Örneğin, araştırmacı çalışmasında belirli bilimsel ölçütlerin farkında olduğunu belirtmek için "*... dikkate alarak...*", "*...göz önünde bulundurarak...*" zarf fiil gruplarından yararlanmaktadır. Aynı şekilde, literatürle ilgili yeterli kitap okuduğunu ve bunlarla ilgili analiz /senteze ulaştığını telmihen araştırmacılar, çoğunlukla "*Literatür incelendiğinde... gözlenmekte/görülmekte.*" demektedir. Belirli bulguları, bilgileri yorumlayan araştırmacılar "*...bu bulgulardan hareketle... olduğu düşünülmekte/anlaşılmakta*"; veya "*... göstermektedir.*" kullanımlarını tercih etmektedir.

- *Düşünceyi Geliştirme Yolları*

Düşünceyi geliştirme yollarından yararlanmak, rapordaki ifadeleri etkili ve amaca uygun bir hâle getirir.

Bilimsel yayınlarda düşünceyi geliştirme yollarından sıkça yararlanılır. Bunlar *tanımlama, benzetme, karşılaştırma, örneklendirme, tanık gösterme, sayısal verilerden yararlanma* olarak adlandırılmaktadır.

Bilimde olguları, nesnelere, bilgileri, terimleri anlamlandırmak özel bir öneme sahiptir. Anlamlandırmak için ele alınanın ne olduğunun açıklanması, tanımlanması gerekir. *Tanımlama* yolu seçildiğinde araştırmada ele alınanın "*ne olduğu*" ifade edilir. "*Akademik yazma; bilimsel araştırma raporları hazırlanırken ve yayımlanırken dikkate alınan ölçütler bütünüdür.*" cümlesi bir tanımlama örneğidir.

İyi bir şekilde oluşturulan tanımlama cümlelerinin özelliklerinin başında, tanımlananın benzerlerinden farklı olan yönlerinin ifade edilmesi gelir. Söz gelişi, "*Akademik yazma; ölçütler bütünüdür.*" cümlesinde akademik yazma kavramının diğer ölçüt bütünlerinden farklarına değinilmemiştir. Oysa akademik yazmanın başka ölçütlerden ayrılan yönleri üzerinde durularak bu ölçütün "*bilimsel araştırma raporları hazırlanırken ve yayımlanırken dikkate alınan*"la; dikkate alınanın da "*hazırlama ve yayımlama*" süreciyle

sınırlandırılması ile tanımın anlaşılabilirliği yükselecektir. Bu nedenle kavramlar tanımlanırken kimi zaman sıfatlar, kimi zaman zarflardan yararlanılabilir.

Benzetme, araştırmacının okurda tanımlamadan daha güçlü bir etki bırakmak amacıyla seçtiği bir yoldur. Örneğin, Gerard Piel'in ünlü "*Yayınsız bilim ölüdür.*"⁵ veczinde bu yola başvurulmuş, bilimi bir canlıya benzeterek yayının bilim dünyasındaki önemi dile getirilmiştir.

Benzetmelere, ifadelerin etkililiğini arttırma gayesiyle de olsa raporda gereğinden fazla yer verilmesi, araştırmanın net anlatımına zarar verecektir. Ayrıca benzetmelerden yararlanırken, yayımlanan çalışmanın birçok farklı ülkeden ve kültürden okuyucusu olabilir. Raporda kimi kültürlerde yer almayan gönderimler, metnin anlaşılabilirliğini zedeleyeceğinden benzetme seçiminde titiz olunmalıdır.

Karşılaştırma; iki varlık veya iki kavramın aralarındaki benzerlik ve karşıtlık ilişkisinden yararlanarak "mukayese edilmesi"dir.

Karşılaştırmalar, bilginin araştırmacı tarafından değerlendirildiği ve hakkında bir sonuca varıldığını düşündürür. Söz gelişi, "*Paragraf konusuyla ilgili Cemiloğlu (2009)'nun daha detaylı bilgi verdiği görülmektedir.*" cümlesi okura, araştırmacının paragraflar konusunda bilgi veren birçok çalışmayı okuyarak, birbiriyle karşılaştırdığını ve bir sonuca vardığını düşündürmektedir.

Örnek gösterme, akademik yayınlarda sıkça kullanılan düşünceyi geliştirme yollarından biridir.

Araştırma raporunda örneklerin verilmesi, bilginin doğrudan somutlaşması açısından önem arz etmektedir. Örnek gösterme yöntemi çalışmada bir kurama dayalı gerçekleştirilen etkinliklerin desteklenmesi, bilgilerin detaylandırılması, istisnai durumların açıklanması için elverişlidir.

Tanık gösterme, araştırmacıların sıkça başvurduğu düşünceyi geliştirme yollarından biridir. Tanık gösterme yolunu seçen araştırmacı, dile getirdiklerini daha inanılır kılmaya, okuru daha fazla ikna etmeye çalışmaktadır.

Fuzûlî'nin bilimin "dedikodudan ibaret olduğunu fark ettiğini" bildirdiği "*İlm bir kıl-u kâl imiş ancak.*" dizesinde, bilimin başka araştırma ve yayınlara ithafta bulunarak yeni çalışmaları temellendirme gerekliliğinden hareketle bilimsel araştırma raporlarında eskiden beri kullanılagelen tanık gösterme yöntemine değindiği düşünülebilir. Ancak çalışılan konuyla ilgili başkalarınca ulaşılan bilgilerin paylaşılması; bilimsel araştırma raporlarında hem etik ilkelerini uygulama, hem araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini inşa etme açısından elzem olup, akademik yazmada çok ciddi kurallara dayandırılarak gerçekleştirilir.⁶

⁵ Akt. Day, A. R. (2000). *Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayımlanır?* Ankara, TÜBİTAK, s.7.

⁶ Ders notu: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, 23 Mart 2011, "*İleri Okuma Teknikleri*" adlı doktora dersi. Öğretim üyesi: Doç. Dr. Musa Çifçi.

Bilimsel yayınlarda atf yapılan, çalışmayı gerçekleştiren kişi değil; çalışmanın kendisi olmalıdır. Örneğin “*Prof. Dr. Saim Sakaoğlu’nun Destan Destan Üstüne/ Kadırlılı Aşık Halil Karabulut’un Destanları adlı kitabında da dile getirdiği gibi destanların Türk kültürü açısından önemi büyüktür.*” ifadesi yerine akademik yayınlarda “*Sakaoğlu tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada dile getirildiği gibi destanların Türk kültürü açısından önemi büyüktür.*” demek yeğlenmelidir, ancak eğer atf yapılacak çalışmanın sahibinin adının anılması zarurî değilse “*Destanların Türk kültürü açısından önemi büyüktür (Sakaoğlu, 2002).*” demek akademik yazma açısından makul olanıdır.

Araştırma raporlarındaki metin içi alıntılama, doğrudan veya dolaylı aktarmalar, kaynak gösterimleri tanık gösterme işlemleridir. Bu yöntemin uygulanması araştırmacıya çalışmasının inandırıcılığını arttırmanın yanı sıra, tarafsızlığı yakalama; raporda yer verilen fakat başkalarına ait olan bilgilerin, düşüncelerin de sorumluluğunu kendi üzerine almama fırsatı da vermektedir.

Sayısal verilerden yararlanma anlatımı güçlendiren düşünceyi geliştirme yöntemlerinden biridir.

Sayısal bilgiler, bir konuda insanlara niceliksel değerlendirme olanağı sunar. Gerçekleştirilen ölçme işleminden sonra ölçümün sayılar kullanılarak somutlaştırılması söz konusudur. Ölçümün somutlaşması, raporda yer alan bilgilerin daha kolay anlaşılmasını, izlenmesini kolaylaştırdığı gibi güvenilirliğini de yükseltir.

Akademik Yazmanın Biçim Boyutu

Akademik yazmanın biçim boyutu, içerik özelliklerinin dışında kalan, anlatımdaki dil ve üslup ne olursa olsun uygulanması gereken kurallardır.

Birçok araştırmacı, biçimsel kuralları önemsiz görür. Kimi araştırmacılar da biçimsel kurallardan çok içeriğe yoğunlaşılması gerektiği inancındadır ve bu nedenlerle biçimsel kuralların uygulanmasına gerekli özeni göstermez. Oysa bir araştırmanın biçimindeki özen, doğrudan sunumundaki niteliği yükseltecek ve böylelikle çalışmayı daha kolay ulaştırabilir ve anlaşılabilir kılacaktır.

Bir çalışmanın içeriği, ele aldığı konuda ulaştığı bilgiler elbette ki o çalışmanın sunumundaki biçimsel uygulamalardan daha kıymetlidir. Ancak unutulmamalıdır ki gerçekleştirilen bir araştırmanın ciddiyetini yordama, dünya çapında kabul görmüş çeşitli ölçütlere uygunluk sağlama açısından biçimsel uygulamalar da son derece önemlidir.

Araştırma raporunda biçim boyutunun unsurları, bilimsel yazım esasları ile yazım ve noktalama kurallarıdır.

a) Bilimsel Yazım Esasları

Araştırmacıların edinmekte çok zorlandığı bilgiler arasında biçim düzeniyle ilgili çeşitli ölçütler sunan bilimsel yazım esasları yer alır. Bu esasların öğrenilmesinde yaşanan zorluk büyük ölçüde oldukça detaylı olmaları ve sürekli güncellenmelerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca bir disiplinde birden çok yazım esasının kabul görmesi,

kişilerin kendilerini geliştirirken öğrendikleri bilgilerin zaman içinde geçerliliğini yitirmesi de bu esasları doğru bir şekilde uygulamayı güçleştirmektedir. Ancak, akademik yazma açısından son derece önemli görülen bilimsel yazım esaslarını uygulayabilme becerisi; araştırmacıların alana hâkimiyetlerini, literatürü takip ettiklerini, güncel çalışmalardan haberdar olduklarını, çalışmalarını gerçekleştirirken ve yayımlarken etik ilkelere uymada titizlik gösterdiklerini, çalışmanın okur tarafından en etkin şekilde anlaşılması için çaba sarf ettiklerini gösterir.

Bilimsel yazım sistemlerinden bazıları; *APA Standarts* (American Psychological Association), *Chicago Manuel Style*, *GB7714* (Standardization Administration of China), *GOST* (Gosstandarts- The Federal Agency of the Russian Federation on Technical Regulating and Metrology), *IEEE* (Institute of Electrical and Electronics Engineers), *MLA Formating and Style* (Modern Language), *SIST02* (Standards for Information of Science and Technology by Japan Science and Technology Agency), *ISO* (International Organization for Standardization), *ACS* (American Chemical Society), *AMA* (American Medical Association), *CSE-CBS* (Council of Science Editors/Council of Biology Editors), *Harvard*, *Vancouver ve Turbian*'dir.

Yukarıda yer alan bilimsel yazım sistemlerinden bazıları doğrudan belli bir disiplinle ilişkilendirilebilirken; bazıları da bir ülkede bütün disiplinlerdeki araştırmalar için geçerli olan genel esasları içermektedir. Kaynakça gösterimi biçimlerinden hangisinin kullanılacağına kimi zaman bir alanın otorite kaynakları, yayım aracı vasıtasıyla yol gösterir ancak aslında yayım aracının ilan ettiği yazım kuralları bağlayıcı olmaktadır.

Bilimsel yazım esasları, bir çalışmanın bölümlendirilmesinden, çalışma içinde yararlanılan kaynakların metin içinde ve kaynakçada gösterilmesine, alıntuların ve atıfların düzenlenmesine, kaynak türlerine göre künye bilgilerinin yazılmasına, tablo ve diğer görsellerin metne nasıl yerleştirileceğine ve düzenleneceğine kadar birçok konuda yazara uyması gereken bilgileri sunar.

Bilimsel yazım esaslarını rapora yansıtmadaki başarı, kaynak türünü iyi tanımaya, alıntı, atfın nicelik ve niteliğini doğru tespit etmeye, bilgisayar teknolojilerinden yararlanabilmeye bağlıdır.

b) Yazım ve Noktalama Kuralları

Yazım, "*Dilin belli kurallarla yazıya geçirilmesi, imla.*" [TDK, 2009:2155] olarak tanımlanmaktadır. Bu kurallar kelimelerin, eklerin; özel ve cins isimlerin, kısaltmaların, büyük ve küçük harflerin nasıl yazılacağına belirler.

Noktalama işaretleri, "*Cümle veya yan cümledeki türlü öğeleri birbirinden ayırmaya yarayan, nokta, virgöl, noktalı virgöl, iki nokta, üç nokta, soru işareti, ünlem işareti, parantez vb. işaretler*"dir [TDK, 2009: 1480].

Noktalama işaretlerinin her biri yazılı anlatımda belli görevler üstlenmiştir ve anlam üzerinde doğrudan etkilidir (Özbay, 2011: 122).

Yazım ve noktalama kuralları bilerek yayında uygulamak yazarın; bu kuralların anlam üzerindeki etkilerini dikkat ederek okumak ise okurun sorumluluğundadır. Bu nedenle yazar ve okurun aynı yazım ve noktalama kurallarını benimsemesi gerekir. Bunun için Türk Dil Kurumunca çıkarılan *Yazım Kılavuzu*'ndan yararlanılmalıdır.

Bilimsel yazım esasları, dünya çapında benimsenen birtakım işlemler öngörse de araştırma raporunun varlığı öncelikle, yazıldığı dilin kurallarına uygun olmasına bağlıdır. Dile ait olmayan sembollerden yararlanmak, bazı işaretleri yanlış kullanmak bunlardan bazılarıdır.

Söz gelişi, İngilizcede yüzde işareti (%) orandan sonra; Türkçedeysse söyleyişe daha uygun olarak önce yazılmaktadır. Türkçe yazılmış bir raporda, bunun İngilizceden kaynaklanan bir kullanım olduğu göz ardı edilerek önce yazılması yanlış olacaktır. Bu konuda verilebilecek bir başka örnek de dilimizde olmayan bir işaret -&(ampersant)-in dilimizde "ve" yerine kullanılmasıdır. Bu kullanım, dil bilincinden yoksun olmanın göstergelerinden biridir.

Bilimsel yayınlarda maddelendirmede Türk alfabesinde yer alan ç, ğ, ı, ö, ş, ü harflerinin kullanılmaması, bunların bilgisayar ortamında zor oluşturulması bahane edilerek bu harfler yerine q, w gibi alfabemizde yer almayanların seçilmesinin ardında yatan düşünceyi anlamak da mümkün değildir.

Aynı şekilde başka bir dilde yazılmış bir raporun da Türkçenin yazım kurallarına uygun olmasını beklemek doğru değildir.

Bilgisayar yazımları aracılığıyla otomatik oluşturulan kaynakçalar yayımlanmadan önce gözden geçirilmeli, dilimize ait olmayan kullanımlardan araştırma raporu arındırılmalıdır.

Akademik Yazmanın Etik Boyutu

Ahlakın belli bir alanda özelleşmiş ilkelerine "etik" adı verilir.

Bilimsel çalışmalarda benimsenen etik ilkeler süreç ve gerçekleştirilme açısından şu üç konudan biriyle ya da birden fazlasıyla ilişkilidir: *araştırmanın varoluşu, yayımlanması, değerlendirilmesi*.⁷

Araştırma sürecinde gerçekleştirilen her etkinlik araştırmanın doğrudan kendisiyle ilgilidir.

Bir araştırmanın varoluşunda etik ilkelerin ihlali şu şekilde olabilir:

- *Araştırma, hiçbir zaman yapılmamıştır/kendisine yer verilmeden yalnızca başlığı yayımlanmasına rağmen tamamen yayımlanmış gibi gösterilmiştir.*

⁷ Creswell (2003), raporlaştırmada etik konusunu araştırma problemi, araştırma amacı; veri toplama, verilerin analizi ve yorumlaması, yazmada etik ve yayımlama başlıkları altında incelemektedir. Değerli çalışma için bk. Creswell, J. W. (2003). *Research Design*. California: Sage Publications, Inc.

- *Araştırma, daha önce yayımlanmış bir çalışmanın adı değiştirilerek yeniden yayımlanmasıdır.*
- *Araştırmanın tamamı/atf yapılmaksızın alınan bir kısmı/araştırma fikri bir başkasına aittir.*
- *Araştırmanın bulguları ve sonuçları uydurmadır/gerçeğinden çarpıtılmıştır.*
- *Araştırma sürecinde canlılara ve ekosistemin diğer unsurlarına zarar verecek; insan onurunu kırıcı uygulamalarda bulunulmuş; araştırmada denek olmama özgürlüğü gasp edilmiş; denekler tehdit altında ve/veya çalışmanın kendileri için hangi sonuçları doğuracağını bilmeden sürece katılmışlardır.*
- *Araştırmada seçilen yöntem çalışmada tam ve doğru uygulanmamıştır ve/veya yöntemle ilgili raporda verilen bilgiler yanlıştır.*

Bilimsel araştırmalar yayımlanmalarıyla değerlenir; insanoğlunun bilgi birikimi ve kültür dünyasındaki yerini alır; bilimsel ilerleyişteki işlevini kazanır. Ancak çalışmanın etik ilkeler dikkate alınmadan oluşturulması ve yayımlanması; bilgiyi oluşturmak, elde etmek ya da üretmek için sarf edilen emeğin çalınması; insanların genel bilgi birikimine ve kültüre, ilerlemeye olan katkılarını yok saymak ve telif haklarını hiçeıştirmektir; en hafif ifade ile hak ihlalidir.

Bilimsel araştırmaların yayımlanmasında görülen etik dışı davranışlara ise şunlar örnek verilebilir:

- *Metin içinde başka kaynaktan alınanlara kaynağa hiç atf yapılmadan yer verilmesi/ kaynağın yanlış veya eksik bilgilerle gösterilmesi/alıntılanan yerin belli olmaması,*
- *Gerçekte olmayan bir bilginin üretilmesi veya kaynağın uydurulması,*
- *Bilgiye ait değişkenlerin/bulguların değiştirilerek rapora alınması,*
- *Bilgiye erişilirliğin engellenmesi,*
- *Kaynağa değinmeden bilginin başka kelimelerle anlatılması,*
- *Çalışmaya sunulan katkı nispetine göre değil de başka etkenlere göre yazar sıralamasının oluşturulması/katkısı olmayanlara künyede yer verilmesi.*

Bilimsel yazım esasları, araştırmaların yayımlanmasıyla ilgili olan etik dışı davranışları önlemek amacıyla oluşturulmuş sistemlerdir. Ancak araştırmanın raporlaştırılmasında etik dışı davranışları engellemek için bilimsel yazım esasları haricinde birtakım çalışmalar yapılması da gerekmektedir. Bilgisayar yazılımları kullanarak Genel Ağ üzerinde yer alan bilgilerle raporda dile getirilenlerin örtüşme oranına bakmak; belge tarayıcısı gibi cihazları kullanarak basılı iki metindeki benzer şekilleri saptamak; Ulusal Tez Merkezi gibi elektronik ortamlarda paylaşılan yayımların indirilmesini, kopyalanmasını engelleyerek yalnızca okunmasına izin vermek önerilebilir. Ancak hangi teknoloji kullanılırsa kullanılsın etik davranışları belirlemede en etkili araç hakem ve okuyucu değerlendirmesidir.

Araştırma raporunun değerlendirilmesinde de çeşitli etik ilkelere uymak gerekir. Araştırmacının çalışmasını iyi bir şekilde inceleneyeği yere değil de bütün eksikliklerine rağmen yayımlayacaklarını düşündüğü yere göndermesiyle araştırmacı; sıradan okur

edimlerinin yanı sıra çalışmaya önyargısız yaklaşmama, yazara menfaat sağlama/zarar verme kastıyla hakemliği kabul etme ve sürdürmesiyle hakem etik açıdan sorunlu davranışlar sergiler. Ayrıca okurun kaynakçada gösterilen kaynaklarla okumakta olduğu raporun uyumluluğunu denetleyerek ve araştırmaya olumlu ya da olumsuz bir önyargı sahibi olmaması büyük bir önem arz etmektedir.

Yalnızca genç araştırmacılara araştırma etiğine ilişkin bilgiler sunmak yetersizdir. Çünkü bu konuda tek sorumlu araştırmacı değildir. Araştırma etiğinin gelişmesi için araştırmayı oluşturan, yayımlayan, okuyan ve değerlendiren herkese yönelik eğitimler düzenlenmesi, etik dışı davranıştan kim sorumlu ise ciddi yaptırımların uygulanması gerekir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Günden güne genç bireylerin lisansüstü eğitime olan ilgileri artmakta, ülkemizin bilimsel ilerlemeye olan ihtiyacı katlanmaktadır. Bilimsel ilerleme için gerekli olan akademik üretimler ise ancak akademik yazma neticesinde aynı konuda araştırma yapan diğer bilim adamlarına duyurulabilmektedir.

Bu çalışmada, genç bireylerin lisansüstü eğitime olan taleplerindeki yükselişe değinilmiş, lisansüstü eğitimde akademik yazmanın önemi üzerine durulmuştur. Ayrıca gençlerin akademik yazma açısından yaşadıkları sorunlara yol açan etkenler kısaca ele alınmıştır.

Akademik yazma ile ilgili gerek yurt içinde, gerekse dışında yayımlanan yapıtlar incelendiğinde araştırma raporlarının bölümlendirilmesi, bölüm içerikleri, genel yazım esaslarına göre atıfta bulunma ve kaynak gösterimi kurallarına yoğunlaştığı, dilsel özelliklerin örnekler yoluyla açıklandığı, etik dışı davranışların tanımlandığı görülmektedir. Ancak akademik yazmanın yapısını oluşturan yazma süreci, metinsellik özellikleri, biçimsel uygulamaları arasındaki bağ çoğu kez gölgede kalmaktadır. Bu çalışmada; gençlik eğitimi ekseninde akademik yazmanın temel unsurları dile getirilmiş, bir yazma becerisi geliştirme süreci olarak ele alınması gerekliliğinden hareketle yazılı anlatım türlerinde izlenen süreçlerin raporlaştırma için de geçerli olduğu vurgulanmıştır. Buna göre bir rapor beş aşamadan geçilerek oluşturulur: *hazırlık, tasarlama, düzenleme, düzeltme, yayımlama*. Araştırmacının raporunda başarılı olması her şeyden önce bu aşamaların her birinde yaptığı işlemlere bağlıdır.

Raporlarda metin bilim açısından “büyük yapıları” üzerinde durulmaması nedeniyle bilimsel yayınların ortak dil ve üslup özellikleri somutlaşmamıştır. Oysa akademik yazmada arzulanan, raporları bir metin (*bütünsel bir örüntü/düzenli bir yapı/işlevsel ve estetik bir anlatım*) olarak okura sunabilmektir. Bu noktada araştırma raporunun metinsellik özellikleri gündeme gelir.

Metinsellik özellikleri, *bağdaşıklık, tutarlılık, duruma uygunluk, bilgilendiricilik, kabul edilebilirlik ve metinler arasılıktır*. Bu özelliklerin anlatımda temin edilmesi, raporu metin hâline getirecektir.

Karşılaştırma, tanımlama, örnek gösterme, benzetme, sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceleri geliştirme yolları da araştırmanın güvenilirliğine katkı sağlar.

Dil bilgisiyle ilgili kullanımlar da araştırma raporlarındaki dil ve üslup üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. *Eylem çekimleri, yüklem çekimindeki şahıs eki tercihi, eylem çatıları, düşünsel etkinlik bildiren edimlerin seçilmesi* bunlardan bazılarıdır. Bu kullanımlar dil ve üslubun ötesinde araştırma raporlarının anlamı üzerinde de etkili olmaktadır.

Akademik yazmanın biçim boyutunda birtakım uygulamaya dayalı bilişsel etkinliklerin gerçekleştirildiği *bilimsel yazım esasları* ile *yazım ve noktalama kurallarını* uygulama araştırma raporunun ciddiyetini yansıttığı gibi etiğe uygunluğa verilen değer de bir göstergesidir.

Bilimsel yazım esasları ile yazım ve noktalama kuralları arasında bir ikilem olduğunda, araştırmanın hitap ettiği okurun lehine olacak şekilde çalışmanın yazıldığı dilin kuralları benimsenmelidir. Ancak böylelikle yazar ve okur arasında ortak bir zemin oluşacaktır. Bu da çoğu kez ancak resmi anlamda kabul edilen yazım kılavuzunda belirtilen kuralların uygulanmasıyla sağlanır.

Etik, akademik yazmanın önemli ve sürekli gündemde olan bir boyutudur. Çalışma içinde etik dışı davranışların tesmiye edilmesi yoluna gidilmemiş; araştırmaların varoluşu, yayımlanmaları ve değerlendirilmesiyle ilgili etik ilkelere ve bu süreçlerdeki etik dışı davranış örneklerine yer verilmiştir. Ayrıca etik açıdan değerlendirmede araştırmacı, hakem ve okurun etik dışı uygulamalarından örnekler verilmiş, etik kuralların ihlali ile ilgili yapılacak işlemlerde okurun "*akademik okuryazarlık*" becerisi ön plana çıkarılmış, araştırmacının etik dışı davranışta bulunmasından çok okurun bu konudaki sorumluluklarına değinilmiştir.

Her yazma faaliyetinde olduğu gibi akademik yazma ile ilgili bilgi ve becerilerin geliştirilmesi için ölçme ve değerlendirmeye de ihtiyaç duyulur. Ancak gençlerin kendilerini akademik yazma açısından değerlendirmede başvuracakları ölçütler henüz net bir şekilde ortaya koyulmamıştır. Gençlerin akademik yazma ile kaygılarını ölçmek, bu konudaki tutumlarını betimlemek, öz yeterlilik algılarını ortaya koymak ve akademik yazma becerilerini ölçen tek tek alt boyutları saptanmış, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış ölçeklere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu türden ölçeklerin titiz çalışmalarla, ivedilikle ortaya koyulmasında yarar vardır.

Akademik yazma becerisini geliştirmede gençler en çok rehberlik edilmesine ihtiyaç duymaktadır. Birçok öğretim üyesinin bu konuda büyük bir özveriyle çalışmaları bilirse de gençlerin akademik yazma becerilerini geliştirmek için uluslararası katılıma açık seminerler verilmeli, çalıştaylar düzenlenmeli, farklı bilim dalında uzmanlaşmış akademisyenlerin bu konudaki bilgilerinden yararlanılacağı, yine farklı alanlarda lisansüstü eğitim alan araştırmacıların birbiriyle akademik yazma açısından farklı deneyimleri paylaşabilecekleri, uygulamalarla desteklenmiş projeler gerçekleştirilmelidir. Akademik yazmayla ilgili projelerin düzenlenmesi bu konuda ulusal nitelikli bir etki oluşturacaktır.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2009). *Anlambilim (Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi)*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Akyol, H. (2013). *Programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Alan, Y. (1994). *Lisan ve insan*. İzmir: TÖV Yayınları.
- Aziz, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balcı, A. (2013). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cemiloğlu, M. (2009). *Dil Bilimi açısından Türkçe yazılı anlatım ve anlatım teknikleri öğretimi*. Bursa: Alfa Aktüel.
- Çeçen, M. (2011). Yazma eğitimi açısından metin bilgisi. M. Özbay içinde, *Yazma Eğitimi* (s. 127-144). Ankara: Pegem Akademi.
- Day, A. R. (2000). *Bilimsel bir makale nasıl yazılır ve yayımlanır?* (G. Aşkar Altay, Çev.) Ankara: TÜBİTAK (Oryx Press'in izni ile).
- De Beaugrande, R. A., & Dressler, W. (1981). *Introduction to text linguistics*. London: Longman Group Company.
- Faigley, L., & Witte, S. (1981). Analyzing revision. *College Composition and Communication*, 32, 400-410.
- Günay, V. D. (2007). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karahan, L. (2005). *Türkçede söz dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karasar, N. (2007). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaşgarlı Mahmut. (2006). *Divan-u Lugati't Türk*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Korkmaz, Z. (2007). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kristeva, J. (1980). *Desire in language: a semiotic approach to literature and art*. New York: Columbia University Press.
- Kulaksızoğlu, A. (2008). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Murray, D. H. (1982). *Learning by teaching*. Montclair, NJ: Boynton/Cook.
- Onan, B. (2011). *Anlama sürecinde Türkçenin yapısal işlevleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ögeyik, M. C. (2010). *Metinlerarasılık ve yazın eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÖSYM. (2013). 30 Ekim, 2013 tarihinde <http://www.osym.gov.tr/belge/1-128/sureli-yayinlar.html> adresinden alındı
- Özbay, M. (2011). Yazma eğitiminde noktalama ve imla. M. Özbay içinde, *Yazma Eğitimi* (s. 177-193). Ankara: Pegem Akademik.
- Özyer, N. (1994). *Edebiyat üzerine*. Ankara: Gündoğan Yayınevi.
- Şemsettin Sami. (2010). *Kamus-u Türkî*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK. (2009). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TÜİK. (2013). 13 Kasım, 2013 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13425> adresinden alındı
- UNESCO. (2013). 17 Kasım, 2013 tarihinde <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/> adresinden alındı
- Yörükoğlu, A. (1989). *Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları*. Ankara: Özgür Yayınevi.